СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА ... ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. Ч. 197. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 24 серпня 1932. | VOL. XL. No. 197. Jersey City, N. J., Wednesday, August 24, 1932. | THREE CENTS.

СТРІЛЯЮТЬ ДО МАЙНЕРІВ, ЩО ДОБИВАЮТЬСЯ КРАЩОЇ ПЛАТНІ

БЕНТОН (Ілінойс). — В майнерських околицях полудневої частини стейту Ілінойс приходить до чимраз острійших конфліктів між майнерами, котрі добиваються кращих умовин праці й страйкують, та поліцією, яка боронить страйколомів та переслідує майнерських пікетчиків. В Зіглер убито підчас сутички з поліцією 32-літнього майнера Домінука Лаврантія та постріляно 6 осіб, а між ними й одного десять-літнього хлопчину.

Майнери рішили вислати до Френклин кавнті велику армію пікетчиків, яка мала би складатися з 25,000 майнерів. В Френклин кавнті знаходяться найбільші в світі майни.

ФАРМЕРИ НЕ ДОПУСКАЮТЬ ХУДОБИ І ТОВАРІВ ДО ОМАГИ.

ОМАГА. — Страйкуючі фармери стейту Айова взялися до бльокади міста Омаги, другого з черги найбільшого американського ринку збуту худоби. Фармерські пікетчики не допускають до міста довозу худоби.

ҐОВЕРНОР ДЕРЖИТЬ ЗІ СТРАЙКУЮЧИМИ ФАРМЕРАМИ.

СЕЙНТ ПОЛ. — Ґовернор Мінесоти, Олсон, заявив, що він симпатизує з фармерами стейту Айова, бо вони добиваються слушної підвишки цін на хліборобські продукти. Він каже, що готов злучитися з ґовернорами інших хліборобських стейтів і розпочати спільну акцію допомоги фармерам, бо федеральний уряд не спішиться з допомогою.

ПОЗА АМЕРИКОЮ ЖИЄ 404,317 АМЕРИКАНЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту подає на підставі звітів американських консулів, що поза межами Злучених Держав було дня 1 січня 1932 р. 404,317 американських горожан.

ВЖЕ ПРИДІЛЮЮТЬ ПОЗИЧКИ, АЛЕ ГОЛОВНО БАНКАМ.

ВАШИНҐТОН. — Реконструкційна Фінансова Корпорація розділила в останніх 9 днях 250 позичок на загальну суму $49,711,056.10. З того банки забрали $32,090,180.

БОРОНЯТЬ ВОКЕРА.

ОЛБАНІ. — Вже другий тиждень тягнуться переслухання в справі мейора Вокера, які переводить ґовернор Рузвелт. А виходить, що переслухання заберуть ще й третій тиждень.

Тепер Вокер представляє своїх свідків, котрі, як от у справі таксівок, боронять Вокера й твердять, що він казав дбати „про права малого чоловіка", не був за введення монополю таксівок та не брав ніяких хабарів, ні не напирав на нікого робити щось незаконного.

ВОКЕР ГОТОВ БОРОНИТИСЯ „ЗІ ЗБРОЄЮ".

ОЛБАНІ. — Джан Кортин, адвокат мейора Вокера, каже, що Вокер не уступиться з уряду, колиб ґовернор Рузвелт зарядив його усунення. Він твердить, що Вокерови прийдеться в такім випадку боронитися „зі зброєю", коли не буде такого закона, який міг би припинити виконання несправедливости.

БЕЙКЕР ПОПИРАЄ РУЗВЕЛТА.

НЮ ЙОРК. — Демократичний кандидат на президента, Френклин Рузвелт, здобув доброго союзника. Є ним Нютон Д. Бейкер, секретар війни з часів през. Вилсона. Бейкера вважали теж призиденським кандидатом у випадку, якби демократичні голоси на конвенції розбилися були між Смитом і Рузвелтом. Бейкер мав тоді бути компромісовим кандидатом. Тепер ще з усіх найвпливовіших демократів тільки один Смит не згодився промовляти за кандидатуру Рузвелта.

НЕБЕЗПЕКА З БОКУ КОНТРОЛІ НАРОДИН.

НЮ ЙОРК. — В викладі, який надіслав професор Генри Осборн на Третій Міжнародній Конгрес поліпшення людської раси, говориться про те, що треба прикладати більшу увагу до того, які діти родяться, ніж до контролі народин. Бо виходить, що тої контролі придержуються самі вищі, інтеліґентніші слої населення. А це має ту небезпеку, що приріст інтеліґентніших сил готов зменшуватися.

РУЗВЕЛТ ПРОТИ РУЗВЕЛТА.

МАНІЛЯ. — Републиканська партія візвала ґенерального ґовернора Филипин, Теодора Рузвелта, до повороту до Злучених Держав і участи у виборчій кампанії. Филипинські бізнесмени протестують проти цього, бо кажуть, що ґовернор покидає край для виборчої агітації в часі найбільшої кризи. Теодора Рузвелта потребує партія на те, щоби протиставити його Френклинови Рузвелтови, демократичному кандидатови на президента.

ЖІНКИ ЛІТАЛИ 8 ДНІВ У ПОВІТРЮ.

НЮ ЙОРК. — Летунки, місіс Люїз Мек Федридж Тейден з Балтімор і місіс Френсіс Герел Марсаліс, літали без перерви на літаку 8 днів і 4 години і здобули жіночий рекорд у літанню щодо витревалости. Одна з них зімліла, як висіла з літака. Казали, що назагал літати так довго це монотонне діло. Зпочатку цікавило їх літання нічю, бо освічений Ню Йорк виглядає чудово, коли глядіти на нього згори.

В АНГЛІЇ МИТО ЛИШИТЬСЯ ЙА ДОВШЕ.

З протоколів отавської імперської економічної конференції видно, що Англія лишиться далі державою, що буде встановлювати протекційне мито на ріжний чужинецький довіз до неї. Отже принцип „вільної торговлі" очевидно тепер Англія залишила.

НАПАД „СТШЕЛЬЦА" І ВАРТА В ҐУШТИНІ.

Борщівське старосто наказало, щоб селяни Українці села Ґуштин держали щоденно в селі та на полі варту, зложену з 32 осіб. Село Ґуштин невелике, а в додатку на половину польське, так, що кожний Українець мусить що 3-тій день виконувати варту. Селяни в числі 50 осіб прийшли з депутацією до Борщева і тут під проводом д-ра Володимира Чировського пішли до староства, щоб усунути вартування в часі теперішніх полевих робіт. Депутація не мала успіху, а склалися на це такі обставини: Один римо-католик з сусіднього села, Чорнокінці, женився з дівчиною Українкою в Ґуштині. Цей жених, хоч римо-католик, є Українцем, і він не запросив на весілля Поляків. Коли про це дізналися ґуштинські „стшельци", зараз заявили, що в заплату за це не допустять нікого з Українців на весілля. Весілля це відбулося дня 26-го червня 1932 р. І дійсно, як лише наші хлопці йшли на весілля, то „стшельци" свою погрозу виконали. Внаслідок бійки двох хлопців важко покололи баґнетами, так, що одного повезли до Чорткова до шпиталю на операцію. Не досить, що „стшельци" побили наших хлопців, то місцеві Поляки зробили з цього великий шум, мовляв, це українські сокола напали на „стшельців" і їх важко побили. Це, очевидно неправда. Але борщівське староство наложило обовязок на Українців держати далі варту в селі, а війт Українець мусів уступити...

КОНФІСКУЮТЬ ШАПКИ „УКРАЇНКИ".

В селі Товстеньке, копичинецького повіту, в часі здвигу народу на стрілецькій могилі дня 20. червня ц. р. комендант тамошнього постерунку, Пилип Федина, ловив хлопців, що були в шапках „українках", переводив у них особисту ревізію, а притім відривав з шапок вставлені трикутники з синього сукна. Таке зробив між іншим і двом селянам з села Жиливець, борщівського повіту, а саме: Ількови Данилюкови та Богданови Ґнутелеви.

СКАЖЕНИНА В БРІДСЬКОМУ ПОВІТІ.

Не зважаючи на енерґійні заходи адміністраційної влади і ветеринарного лікаря, у полудневій частині брідського повіту ширяться далі скаженина, тому, що не винищено хорих псів. І так у Янівцях скажений пес покусав 12-літнього хлопця Степана Сарчаднюка і кількоро дітей. Знов у селі Немичі покусав пес Петра Бомчука. В селі Бортники покусав пес троє дітей, яких відвезено до шпиталю в Бродах. Теж у Заболотівцях хорий пес покусав учительку. Тому староство у Бродах приказало вистріляти всіх псів у полудневій частині брідського повіту, головно в селах Чехи, Янівця, Немичі та інших.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

Український хор „Бандурист" при українській православній церкві в Бофало, Н. Й., під управою о. Степана Мусійчука дасть кілька концертів української пісні через бофальську радіостацію: W. E. B. R. 1350 к.

Перший концерт буде **в суботу, дня 27. серпня 1932, від години 9 до 9.30 вечером.**

В програму концерту входять: Боже, великий єдиний, Стеценка; Верховина, М. Лисенка; Човник хитається, Я. Ярославенка; Та орав мужик, А. Кошиця; Ой нагнувся дуб високий, стрілецька пісня; Свят-Свят-Свят (в українській мові), Архангельського; Коломийка, Колесси; Їхав козак на війноньку, М. Гайворонського і На городі калинонька.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА БІЛЯ ТЧЕВА.

Поспішний поїзд з Познаня, який їхав з прогульковцями з ріжних міст Польщі на „свято моря" в Ґдині, вискочив з рейок біля Тчева в пятницю, 29. липня ц. р., в год 11.05 передполуднем. Слідство виявило, що головною причиною катастрофи була недозволена скількість вагонів, бо аж 11 замісць 9, а до того поїзд їхав новозбудованим залізничим шляхом. Наслідки катастрофи страшні, 6 вагонів вискочили з рейок, які знищені. Катастрофа знищила залізничий шлях на довжині 800 метрів та потягнула за собою жертви в людях. Усіх ранених є 50 прогульковців, з них 13 дуже тяжко, і їх негайно перевезено ратунковими поїздами, які наспіли з Тчева і Ґрудзьонца до шпиталю в Тчеві, де вони боряться зі смертю. На місце катастрофи виїхала негайно слідча комісія з польської залізничої дирекції з Данціґу, а з міністерства комунікації з Варшави інспектор Ейсмонд. Направа залізничого тору скінчиться щойно в суботу. Покищо поїзди спрямовано другим залізничим тором.

ПЕРЕВЕЗЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ЗІ СЯНОКА ДО СВЕНТОКШИСЬКОЇ ТЮРМИ.

На телеграфічний приказ міністра справедливости, який прийшов до начальника тюрми в Сяноці в суботу, 23. липня, передполуднем, всіх чотирох засуджених селян наглим судом у Сяноці на досмертну тюрму, а саме: Василя Дувика, Михала Малецького, Петра Мадея й Антона Паславського перевезено в суботу, 23. липня ц. р., вночі до свентокшиської тюрми. Перед відїздом дозволено засудженим попрощатися з ріднею.

БЕЗБОЖНИКИ В АНГЛІЇ.

Небавком у Лондоні має відбутися атеїстичний конґрес, на який прийдуть теж делеґати з Москви. До нього підготовляються обширну протирелігійну літературу, яку поширюватимуть підчас конґресу та після нього у всій Англії.

РОЗВЯЗУВАННЯ „СОКОЛІВ".

Борщівське старосто розвязало товариство „Сокіл" у Волківцях, тому, що трох його членів чортківський суд засудив за те, що вони нібито належали до УВО. Проти розвязання „Сокола" зроблено рекурс.

РЕЄСТРАЦІЯ БУДДИЙСЬКИХ ЧЕРЦІВ.

Британський уряд видав розпорядок, щоби всі буддийські черці на Цейльоні зареєструвалися. Черці, дізнавшись про це, збунтувались. Від півтретя тисячі літ вони мають автономію, а навіть повну незалежність, згідно зі своїм релігійним законом. Влада погрожує грошевою карою 50 рупій для тих, що відхиляться від реєстрації; тимчасом буддийським черцям не вільно дотикатись грошей, то якже вони можуть платити грошеву кару? Черці у своїм протесті заявляють, що кожний з них, коли вступає до монастиря, мусить виконати 93,700,500 ріжних молитов і епітемій і вони безумовно не мають часу ходити до якихось бюр і виповнювати листки. На це британська влада відповідає, що під ризами буддийських черців намножилося забагато розбійників, злодюг і ошуканців, і реєстрацію перевести необхідно.

НЕШКІДЛИВИЙ ГАЗ.

Один віденський інжинір зробив дуже корисний винахід. Йому вдалося знайти спосіб, як зробити нешкідливим світляний газ. Можна зовсім щільно зачинити двері та вікна, відкрити газ у хаті і газ, навіть у великій скількости, не зашкодить тим, що сидітимуть у хаті. Покищо нема подробиць, у чому тайна винаходу. Замітне, що в Німеччині на 18,000 самогубців у минулому році 40 процентів уживали газу. У Відні 64 прц. самогубців уживають цього способу, найдоступнійшого для всіх бідаків.

ЧУЖИННІ ТУРИСТИ В СРСР.

Радянський уряд від якогось часу почав орґанізувати збірні проґульки для чужинців, які при вїзді на територію СРСР вплачують означену суму в доларах і за це дістають увесь час хату, харч і оглядають замітні місця та памятники. Саме цими днями привіз пароплав „Кунгс-Гольм" до Ленінграду 250 Американців і другий „Каринтія" також другу партію — великих промисловців. 26-го липня на пароплаві „Реплянс" приїхали з Америки 300 туристів, 27-го на французькім пароплаві „Куба" теж 300, між ними 100 лікарів. 30-го липня „Метеор" привіз ще 250. Крім цього кількасот европейських чужинців приїдуть поїздами.

ПРИПИНЕННЯ УРЯДУВАННЯ КОМАНДАНТА СОЛТИСА.

Польська преса повідомляє, що з приводу трагічних подій у ліському повіті припинено в урядуванні команданта поліції в Ліську, Солтиса, і проти нього веде слідство комендант воєвідської поліції. На опорожнене місце команданта поліції в Ліську призначать іншого офіцира поліції.

НОВА АФЕРА В САМБОРІ.

Польська преса повідомляє, що в Самборі арештовано команданта ПКУ, капітана Збомку, і урядовця цієї повітової команди, Деницака, за великі надужиття з бранцями. Слідство виявило, що здоровим, здібним до військової служби видавано військові книжочки, де змінювано катеґорію „А" на катеґорію „Ц" і „Д". В аферу замішані багато людей.

СЕЛЯНИ НЕ ХОЧУТЬ КОСИТИ ЗБІЖА НА РАДЯНЩИНІ

НА ПОЛТАВЩИНІ ЗІБРАНО ЗБІЖА МЕНШЕ ОДНОЇ ДЕСЯТОЇ ЧАСТИНИ ТОГО, ЩО СПОДІВАЛИСЯ.

МОСКВА (СССР). — Один з головних диктаторів Росії, Каганович, та радянські газети „Правда" й „Ізвєстія" подають алярмуючі відомости про невдачу жнив у радянщині. Вони кажуть, що селянство не хоче збирати збіжа з піль, лишаючи його, щоб обсипалося та гнило на пні. Наприклад в однім лише Полтавщині, що є наймогатшою хлібною провінцією дотепер зібрано менше одної десятої части сподіваного врожаю.

Селянство не хоче збирати збіжа, бо не може дістати для себе всього того, чого потребує в щоденному життю. Радянська влада не може також нічого дати селянству в замін за його збіже, бо навіть не мають потрібних фабрикатів та річей щоденного широкого запотребовання. Влада вже думає над тим, чи не закупати за кордоном для населення потрібні річі, але на перепоні стоїть брак грошей.

Загальна світова депресія вдарила також по большевицькому вивозі за кордон. Низькі ціни на все не дають радянській владі потрібних засобів для закупна всього того, що звязане з переведенням в життя пляну пятилітки, а вже годі говорити про закупно річей та фабрикатів широкого запотребовання населенням. Можливо, що колиб закордон дав Росії нові значні кредити, то большевики змоглиб тоді закупити для потреб населення багато ріжних фабрикатів.

ҐІТЛЄРІВЦІ ПРОТИ ПОСТАНОВИ СУДУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — В Шлеську, в місті Бойтен, суд засудив на кару смерти пятьох ґітлерівців за вбивство одного робітника-комуніста. Засуджені вдерлися в дім робітника-комуніста й убили його, а брата тяжко покалічили. На суді виявилася без найменшого сумніву вина підсудних, тому суд засудив їх на смертну кару, згідно з декретом уряду в справі боротьби з терором та заворушеннями в краю.

Після цього ґітлерівці, на заклик свого лідера зробили ворожу демонстрацію проти суддів, загрожуючи їм розправою. Поліція викинула на вулицю демонстрантів, а потім на вулиці палками розгінала їх. Демонстранти повибивали вікна в редакціях соціялістичної газети та ґазети центру й розгромили кілька жидівських склепів. У всій Німеччині ґітлерівці дуже обурені засудом їх товаришів і разом зі своїм лідером, Ґітлером, домагаються від уряду скасування цього засуду. В противному разі нахвалюються виступити активно в обороні своїх товаришів.

ЯПОНЦІ ЗВІЛЬНИЛИ ДЖЕҐОЛ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Японська головна кватира в Чінчові повідомляє, що японські війська випадково заняли місто Джеґол і почали свій наступ у цій провінції. Вони тепер відходять назад з Джеґола. Та китайська влада не вірить цій заяві, а сподівається, що Японія готовиться до широкого наступу на цю провінцію в осени, коли погода буде найбільше сприяти. Крім того Японія хоче зачекати відїзду з Пекіна комісії Ліґи Націй.

Генерал Аракі, міністер війни, заявив у пресі, що доки Японія не буде контролювати внутрішньої Монголії, доти вона не буде забезпечена від нападу з запілля в Манджурії. Інші японські державні мужі заявляють, що провінція Джеґол має бути включена в склад великої, незалежної Манджурії.

ДУМАЮТЬ БОЙКОТУВАТИ АМЕРИКАНСЬКУ НАФТУ.

ТОКІО (Японія). — Представник японських нафтових фірм, Мацуката, має виїхати до Баку в Росії, щоб вияснити можливість довозу звідти до Японії нафти. Тепер японські фірми купують переважно американську нафту, але ця поїздка Мацукати вказує на те, що вони думають збойкотувати американську нафту.

Деякі японські імпортери нафти заспокоюють американських нафтярів, кажучи, що Мацуката є представником дрібних японських фірм, які назагал дуже мало купують нафти в Америці.

ДИВНА ПРИГОДА З ЧЕРМАКОМ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Сюди приїхав шикаґовський майор Чермак, щоб зацікавити Німеччину світовою виставою в Шикаґо, яка буде відкрита в 1933 році. Чермак був здивований, що на двірці його не стрінули представники міста. Він з Варшави післав три телеграми до посадника Берліна про час свого приїзду, та в Берліні тих телеграм не одержано.

Також посадник Берліна вислав кілька телеграм у Варшаву на імя Чермака, щоб довідатися точно про час його приїзду. Чермак також не одержав тих телеграм.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„СУХІ" Й ТРЕТЯ ПАРТІЯ.

Апшо з Джорджії обурюється на американську публику, що вона не знає нічого про те, що він є кандидатом на уряд президента Злучених Держав. І справді, якби питати пересічного Американця, з якої партії кандидує Апшо, то Американець певно хіба здвигнув би плечима. Тому й слушно обурюється Апшо, що люди не знають, що він є кандидатом на президента Злучених Держав з боку партії прогибіційної.

Не знають американські виборці про пана Апшо мимо того, цього року прогибіційні прихильники справді потребують кандидата, який давав би ґарантію, що він буде руками, ногами й зубами битися за задержання прогибіції. При попередніх виборах цього не було треба: тоді републиканці були виразно за прогибіцію, а демократи невиразно проти неї. Нині републиканці невиразно проти прогибіції, а демократи зовсім виразно. Тому пані Бул, президентка Жіночої Християнської Юнії Тверезости, зовсім слушно каже, що прогибіціоністи потребують цього року сильної третьої партії, яка могла би поборотися за 18 Поправку.

Та бажання — одно, а життя — інше. Хоч як прогибіціоністи хотіли би зробити справу прогибіції першим питанням американської політики, це їм не вдасться. Власне з хвилею, коли обі великі партії признають шкідливість чи непрактичність прогибіції, справа перестає бути справою першої ваги. Коли люди перестали сперечатися за питання, значить, вони його вже вирішили що найменше в своїм дусі. Чого тепер треба, то тільки виконання постанови, а це може зробити котранебудь партія. Котра саме, треба рішити не після прогибіції, а після інших справ.

Прогибіціоністи не можуть уважатися третьою партією, бо вони ніякої справи, крім прогибіції, вирішувати не хочуть, а цих інших питань, які вирішеними бути мусять, є в Америці немало, і виборці їх лишити невирішеними не можуть.

Прогибіційна партія не збере стільки голосів, щоби вибрати свого президента, і голоси, віддані на її кандидата, будуть тільки зазначенням певного сентименту в справі прогибіції. Вони навіть прогибіції не будуть рішати, бо це питання буде вирішувати та партія, що виграє вибори. Отже віддання голосу за прогибіційну партію є відтягненням голосу від кандидата, який може вийти. Таке відібрання голосів може навіть пошкодити тому кандидатови, котрий міг би для прогибіції бути менше шкідливим ніж його противник. І так маркування свого сентименту може в дійсности бути допомогою противникови ідеї, для котрої прихильність маркується.

ФРАНЦУСЬКА ВІДПОВІДЬ ПОЛЬСЬКИМ НАЦІОНАЛІСТАМ В УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ.

Минулого року вийшла у Варшаві книга відомого провідника польської націонал-демократичної партії, **Романа Дмовського, під назвою „Післявоєнний світ і Польща"**. Дмовський — талановитий політичний письменник. Окрім того, він у цій своїй книзі зачепив багато основних, життєвих справ Польщі. Його книгу видано протягом одного року вже **тричі**, такий великий інтерес вона викликала між польським суспільством.

Нас мало цікавлять політичні пророкування Дмовського. Як відомо, **він доказує Полякам, що в інтересі самостійної Польщі є велика й сильна Росія**, бо, мовляв, як не буде великої Росії, то тоді „жовта небезпека" з Китаю та Японії пересунеться аж до східних границь Польщі. Отже **Дмовський** рішучий противник ослаблення Радянського Союза і зосібна **великий ворог відділення України від Росії. Це політичне москвофільство в теперішній Польщі дуже поширене від націонал-демократів через пілсудчиків аж до комуністів.** Недавний **пакт про ненапад**, підписаний Польщею проти волі й бажання Франції та Румунії, показує цілком ясно, що **Москва й Варшава в спільному інтересі бажають, щоб Ризький кордон був навіки непорушний.**

З приводу книги Дмовського видрукував французький місячник „Ле монд сляв" (Славянський світ) цілу статтю, в якій докладно розбирає погляди Дмовського. „Ле монд сляв" заснував відомий французький учений Ернест Дені. В час світової війни Дені був дорадником французького міністерства закордонних справ щодо національного питання в Центральній та Східній Европі. Йому в великій мірі завдячують Чехословаччина, Польща та інші народи свою державну незалежність. До української справи „Ле монд сляв" ставився до останнього часу байдуже, холодно. Росіяни та Поляки старалися в цьому місячнику виставити український визвольну справу як „німецьку інтригу". Але, **як видно з останнього числа „Ле монд сляв" з червня 1932 року, Французи вже позичають дивитися на українську справу своїми власними очима.** Постійне твердження Росіян та Поляків, що, мовляв, Україну „вигадали Німці", ніяк не погоджується з тим, що **знають Французи: що сучасна Німеччина найбільш послідовно піддержує і піддержувала „єдину неділиму Росію".**

З приводу нападів Дмовського на ідею незалежної української держави „Ле монд сляв" пише, що **Дмовський ставиться ворожо до України** не тільки через „жовту небезпеку", але „також **задля української справи, в якій інтереси Польщі сходяться з інтересами Росії.** В бувшій Росії він піддержував змагання Українців до визволення; сьогодня він стоїть проти ідеї української незалежної держави. Справді, він має рацію казати, що **українське питання є щось більше ніж проблема меншостей; що воно інтересує не тільки Росію та Польщу, але й цілу Европу.** Ріжниця між Росіянами та Українцями є не тільки в мові.

В той час, як Росіяни оселилися в лісових територіях і змішалися з фінськими племенами, Українці осіли в степах і ебрали в себе місцеву людність. Наслідком цього постала **духова протилежність обох народів. Росіяни були протягом століть під впливом Монголів, Українці належали до Західньої цивілізації...** Змагання Українців до визволення не можна рівняти до змагань інших народів. Більшість тих народів, що прокинулися зі свого національного сну в 19 віці, творять незначні меншости: **Українців є більше як 50 мільйонів** (це перебільшення. — Ред.) і **їхня територія іде від Карпат до Чорного моря і до Кавказу.** Але, зазначує Дмовський, ця маса складається з територіяльних груп, і через те їхня національна єдність — це ще питання. З цього погляду, пише „Ле монд сляв", ні Німці, ні Французи, ні Поляки не моглиб мати національної єдности, бо кожда нація має в собі місцеві групи, що говорять ріжними діялектами. **Всеж Дмовський мусить визнати, що Українці є нація,** бо вони відріжняються від своїх сусідів мовою, релігією, звичаями, культурою, одежею й вони виявляють **національну волю".**

„Ле монд сляв" підчеркує, що **в політичному світі після світової війни зріс інтерес до української справи.** Французький місячник глузує з Дмовського, якому в його боротьбі проти України не вистарчило „німецької інтриґи" і тому він уже знайшов іншу „інтриґу" — **жидівську:** бо, мовляв, жидівство намагається створити українську незалежну державу!

Мимо йдучи, „Ле монд сляв" розкриває всю нещирість, ціле шовіністичне лицемірство Дмовського та його політичних однодумців щодо „слявянської ідеї". Так **Дмовський вважає, що Бесарабія, заселена в більшости Українцями, має на віки вічні належати до Румунії,** хоч, бувши послідовним, він мусів би бажати прилучення Бесарабії до Росії, щоб зміцнити Росію для боротьби з „жовтою небезпекою"!

Це вперше так виразно й рішучо виступив французький впливовий місячник в обороні людського права української нації перед зазікавленнями польських та московських імперіялістів. Сподіваємось, що цей крок не буде останній. Як видно, Французи, які зробили найбільше для відновлення самостійної Польщі, починають бачити, що **ця Польща ворожа свободі** інших народів так, як і Росія.

С. Аргус.

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

Даймо змогу „Рідній Школі" в Старому Краю наладнати широку постійну мережу станиць рідного національного виховання на українських землях.

ТОВАРООБМІН У СРСР.

ЗЛОЧИН, ЗА ЯКИЙ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ.

Мимо цілої низки розпорядків, які видав уряд СРСР з наміром припинити безпосередній товарообмін, заміна торговля існує в СРСР далі. Її практикують не тільки поодинокі мешканці СРСР між собою, але й державні промислові та торговельні інституції. Між іншим на весні ц. р. Контрольна Комісія Компартії викрила закроєний на велику скалю товарообмін між дирекціями залізних гут і урядниками шкіряного тросту.

Офіційно товарообмін є в СРСР „злочином, що недалеко відбіг від перекупства". А відомо, що підкупство карають большевицькі суди дуже суворо. Не диво отже, що обвинувачених у товарообміні виключають з партії та частогусто засилають на Соловки. Мимо цього тепер є майже неможливо винищити в СРСР цю відміну торговельної пропаганди, що сидить міцно корінням в економічних умовинах теперішнього СРСР.

Урядники шкіряного тросту та практикований ними товарообмін є тільки дрібним епізодом у загальному явищі товарообміну в СРСР. І так нпр. голова деревляного тросту вислав недавно до одного з текстильних тростів письмо, в якому домагається пять вагонів текстильних виробів за ціну дальшого постачання дерева. Відомі в СРСР випадки, що директори деяких фабрик цвяхів (товар дуже пошукуваний на радянському ринку) обмінювали свої вироби безпосередньо за обуву, одежу, мануфактуру або інші товари. Робітники тих фабрик воліли одержувати заплату в товарі, ніж у паперових рублях.

Чому товарообмін заборонений.

Причини, що спонукують радянську владу до переслідування такого товарообміну, є аж надто ясні. Тепер є в Радянському Союзі така недостача мануфактури, що необхідно є розділювати її відповідно до запотребовання в поодиноких районах. З другого боку легко теж зрозуміти чому управителі деяких фабрик є змушені покористовуватися товарообміном, щоби дістати інвентарні предмети, необхідні машини та сирівці. Радянська валюта не в кожній порі і не в кожній місцевості має однаковий курс. У таких умовинах кілька вагонів з текстильними виробами є куди більше пожадані нпр. для фабрики машин, що уряджує дану текстильну фабрику, ніж гроші сумнівної вартости. Мешканці радянських міст дуже добре знають, що за коробку папіросок або взагалі за якунебудь плату в натураліях вони куди швидше знайдуть столяря або слюсаря для полагодження якоїсь дрібної направи в хаті, ніж за гроші.

Мимо всіх острих заряджень радянської влади, існуватиме доти, доки вартість рубля не буде устабілізована, й то на цілій території СРСР. Чи до цього дійде, це велике питання. — („Новий Час").

Ж. П.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

И. К., Міннеаполіс, Мінн. В дописі гром. М. Семотюка нема ніякої згадки про Міннеаполіс. Гром. Семотюк закликає всіх Українців в Америці до поперття акції в справі нашої участи на шикагоській виставі. І радить нам залишити при тім всякі релігійні спори та партійні непорозуміння і поперти громадно справу вистави, бо це є загально народна справа. А ви є теж тої думки. Тому нема потреби простувати.

Хоч бурі йдуть і громи бють
І в горю серце тоне —
Та вже не вбе нас вража лють,
Не розідять кордони.
Бо ясне сонце вже з імли
Зійшло на нашім полі,
Юнацтва тисячі зросли
У нашій „Рідній Школі".

Національним ідеалом українського народу перейметься дитина в Старому Краю тільки в „Рідній Школі". Тому піддержім завзято її змагання в її другому пів-століттю!

Ювилейний рік 50-ліття „Рідної Школи" використаймо для закріплення дотеперішних її досягнень. Даймо їй тверду основу на будуче півстоліття.

НА ТАТАРСЬКІМ ШЛЯХУ.

(8)

— Може то Татари? — почув за собою голос Ярновича, котрий за ним підїхав був під хребет горба і побачив цей його рух.

— Щось там є, — відповів козак. — Та для моїх очей воно задалеко, щоби добре пізнати. Дайте мені вашу руку. Злізьте з коня і лишіть його там, де стоїте. Там добра трава, отже він не відійде. Схилившися до землі, подійдіть до мене.

Ярнович заповз до козака на череві і витягнув до нього руку з люнеткою.

Вперед подивіться ви, — сказав козак. — Ось там праворуч, де той горб прорізаний звором.

Ярнович звернув люнетку в цю сторону. Дивився хвилю і крикнув:

— То вони! Звором переходять на той бік хребта. Ідуть собі поволи, неначе би мали совість цілком чисту. Подивіться самі.

Ярнович подав люнетку Кордишеви. Козак взяв, приклав до ока, відоймав і, віддаючи люнетку, сказав:

— Я з такою забавкою ніколи не вмів дати собі ради. Мені ліпше покладатися на мої очі. Я й без того скла знав, що то вони.

— Ми можемо бути на їх карках найдалі за пів години.

— Як би інший терен, то нашими кіньми можна би бути там і за чверть години. Та тут дебра коло дебри. Треба що хвилі якусь обїжджати. Як не чверть милі в цю сторону, то чверть милі в ту.

— То тим більше не годиться нам дармувати тут. Чому не кажете сідати на коня?

— Терпеливости! Я не хочу сполошити їх. Скороб ми показалися тут на хребті, то вони зараз побачили би нас. Коли йдуть так поволи, то мабуть ще не знають, що ми вже так близько них. Не виключене, що й цілком не знають про погоню. Мусимо підождати, аж послідний перейде на той бік хребта. Тоді, хоч знов трохи випередять нас, ми все ще будемо ступати по їх пятах. Я хочу наскочити їх в ночі.

Ярнович, котрий, поклавши люнетку в розсоху корча, далі призирався Татарам, сказав:

— Вже послідний щез.

— Придивіться добре, чи позаду не шкандибає ще який загайко.

Ярнович ще хвилю дивився крізь своє скло. Не побачивши нічого, знетерпеливлений, схопився і крикнув:

— Ні сліду нема! Сідаймо на коні, бо як будемо задовго призиратися, то вони геть десь щезнуть і я моєї дитини таки не побачу!

— Ми й так не вдаримо на них в білу днину, бо Татари багато сильніші від нас. — козак пояснив свою гаянку. — Як хочемо зійтися з ними аж в ночи, то тепер нам ще не треба квапитися. Я гадаю, що вони пройдуть через ще один такий хребет і там будуть новувати. Як цим хребті, з котрого вони тепер що лиш сходять, будемо дуже скоро. Вийшовши на верх, мабуть знов побачимо їх, як переступають найближчий хребет.

Кордиш свиснув на коня. Кінь прибіг до нього. Він коня зазубелав, сів і пустився чвалом вдолину. Козаки пішли чвалом за ним.

Хоч тепер гнали по тропі цілком виразній, отже вимикаючи дебри не тратили часу вишукуванням найліпшої і найкоротшої дороги, прибігли під горб і вийшли на його хребет багато пізніше, як то Кордиш був вирахував. Широка долина між цим і слідуючим хребтом була пуста. Татари вже були знов по тім боці. Козаки помчалися далі. Перший гнав Ярнович. Вихавши на хребет і глянувши в долину, крикнув:

— Вони тут, перед нами! Ішли поволи, тепер втікають, бо побачили мене. Там і вона! Вона, моя Ксеня. Сидить там, на своїм кони між двома Татарами. Не гайтеся довше!

Ярнович вже не питав, що отаман походу гадає зробити; не ждав, аж похід рушить. Він сам пустився вихром в сторону, де побачив Татар, де побачив свою дитину.

Кордиш лютий був, що Ярнович показався Татарам і престеріг їх перед погонею, то пропало. Тепер вже годі було думати про нечайний наскок в ночи. Найліпше було таки зараз вдарити, поки ворог ще перепуджений нечайною появою погоні. Вїхавши на хребет, Кордиш побачив Татар, як чвалом простували до дебри по тім боці долини. Тою деброю ішла одинока дорога на той бік стрімкої гори, бо на право і ліво стрімкої гори. Це була одинока дорога, як хто не хотів, або, як тепер ті Татари, не мав часу цілу гору обїздити.

Кордиш дав рукою знак, і ціле його товариство рушило вихром. Ярновича, котрий що хвиля приставав, бо не знав, куди виминати ріжні перешкоди, козаки наздігнали. Він далі вже не вихапувався вперед, а держався з боку Кордиша.

Татари побачили погоню. І вони підігнали свої коні. Один по одним щезали у дебрі такій вузкій, що мало де могли побіч себе поміститися два або три коні. Більшу часть дебри треба було їхати гусаком. Показалося, що дорога до Татар багато дальша, як зразу козаки думали. Гадали, що Татар переймуть, ще заки вони увійдуть в ту дебру. Тепер показалося, що добре буде, як з ними зійдуться по середині дебри, де годі буде битися фронт з фронтом, тільки двобоями хлоп з хлопом.

В дебрі вже щезли всі Татари. При вході до дебри стояли ще лиш два. Стояли, не на конях, а на своїх власних ногах. Коло них був тільки один кінь. Кінь сивий, майже білий. Один Татарин держав його за уздечку.

— Один з них, то сам Аділь! — крикнув Кордиш.

В тій хвили Аділь забалакав щось до свого товариша. Цей відвернувся і разом з конем щез в дебрі. Аділь далі стояв при вході до дебри.

— Він хіба збожеволів, коли там дожидає нас, — промовив Ярнович до Кордиша. — Як зараз не втече, то спіймаємо його.

— За те я дав би два пальці моєї лівої руки, — відповів Кордиш. — Та це мабуть якійсь підступ.

Відвернувшися до козаків, Кордиш крикнув:

— Три на право, три на ліво! Обійти його, щоби не втік боком!

— Він цілком не показує того, що думає втікати, — сказав один козак. — Стоїть собі преспокійно, неначе би дожидав приходи приятеля.

Козаки були від Аділя вже не далі, як двіста кроків. Татарин цілком спокійно оглянувся. Аж тепер козаки побачили, що пару кроків за ним стоїть його кінь. Ще сто пятьдесять кроків, ще сто... Татарин поклонився козакам глумливо, підійшов до коня і сів на нього. Ще раз обернувся до козаків, погрозив їм пястуком і щез у дебрі.

Пятьдесять кроків перед вхо дом до дебри Кордиш спинив коня і Ярновичевого вхопив за уздечку. Підвівши руку, здержав цілий похід. Хоч вже смеркалося, козаки бачили цілком добре, що при вході в дебру і кільканацять кроків глибоко не було нікого. Вони гадали, що Татари загатять вхід зрубаним деревом або валом, або хоч би кількома вбитими кіньми. За такою барикадою могли би боронитися довго. Того всего не було тут. Татари входу не боронили.

— Вони хіба десь в середині зробили на нас засідку, — сказав Кордиш. — Як справді так є, то ми дебрею не пробемося до них. Хіба би кількох лишити тут при вході, цілу гору обійти і замкнути їх також з того боку. Та це могло би статися не скорше, як аж завтра.

— Я піду подивитися! — крикнув Ярнович.

— Небезпечно! — сказав йому Кордиш.

Вже не кажучи нічого, Ярнович зліз з коня і свою рушницю і шаблю перевісив через кульбаку. В одну руку взяв пістолю, в другу ніж і пішов. За ним ступали, також узброєні тільки пістолями і ножами, два козаки. Зразу дебра була широка на яких пять коней. Далі дебра ставала щораз вужчою. В деяких місцях була не ширша, як на одного коня. Коли вже ішли довший час і не знайшли ніяких познак, що Татари мають охоту загатити як не барикадою, то собою перехід, один козак промовив:

— Так буде хіба до самого кінця. Чи не шкода гаятися? Чи не ліпше всім нам пройти на той бік?

— Твоя правда, — відповів йому Ярнович. — Ходім по товаришів!

Вернулися і по хвили всі знов вїхали в дебру. Перший знов їхав Ярнович. В дебрі було майже темно, бо сонце, котре вже скотилося досить низько, сюди, в таку глибоку і вузку шкалубину своїх промінів не слало. Всеж таки похід ішов скоро. Дорога, хоч вузенька, була гладка, і нетерпеливий Ярнович, котрому горіла земля під ногами, добре підганяв свого коня. Нараз цілий похід станув. Підїхали до місця так вузкого, що конем був би там цілком не обернувся. Це місце робило дорозі кінець. Далі не мож було їхати, бо поперек дебри лежав широкий камінь, вищий як кінь.

— Цей камінь хіба що лиш впав, або Татари скинули його з гори, — замітив Ярнович. — Як би камінь вже раньше був тут, то татарські коні були би не пішли далі. Були би стали, нули ось тут, цілком таксамо, як ось тепер наші.

Кордиш, котрий стояв зараз за Ярновичем, не міг підїхати до каменя, бо на два коні дебра була тут завузка. Він станув на кульбаці і глянув понад камінь.

— Саме за каменем дебра поширюється, — сказав. — Ще яких пятьдесять кроків, і дебрі кінець. Далі є рівнина. Як би ми тепер пропхалися тут, то нашими кіньми здоженемо Татар за пару хвилин.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

To the Editor:

Dear Sir:

I wish to say a few things in answer to the article by Miss Schutack in which she commented on my article "Degeneration" which you so kindly placed in your paper on July the 27th.

In her very well written article, which shows that she is something more than a casual reader and spectator, she included several questions which I shall try to answer to her satisfaction.

Her questions, in general, pertain to the matter of what I intend to do about the conditions of which I complain.

I fully realize that it is not a good plan to, as Miss Schutack says, "start a campaign against that which already has been organized."

I do not intend to take away the means of livelihood from the people who sell, or for that matter, even from those who print the slander.

If there is anything I can do to improve conditions I certainly will do my best but, due to the dis-organization among the Ukrainians of Detroit, it is a difficult task; especially so for a young man who has no following and little reorganization among the Ukrainians of Detroit.

Each of the papers which I criticized turned the criticism against the other, and, especially in the case of the "Pora", which is diging up and amplifying past histories of men who are trying to make good, utterly disregarded it and continue with the articles against which I and many others stand.

I have plans, but they require strong co-operation.

I believe that the Ukrainian organizations of Detroit should get together and appoint a representative committee for the purpose of waiting on the editors of the two publications and protesting, in the name of the organizations which they represent, against the disgraceful articles which the editors allow to apear in their papers.

Such a committee would have much more weight and influence than any single individual and I hereby suggest this measure to all the Ukrainian organizations in Detroit.

Neither of the papers should stop publication, for they are necessary adjuncts to the community, but they should be persuaded to alter their tone and style in order to bring about closer unity and co-operation among the various Ukrainian organizations.

Representative Ukrainians such as Dr. Kibzey, Mr. Yatzew (lawyer), Mr. Panchuk (lawyer), Mr. Kuss, Rev. Sembratovich, and others, should be among the leaders in such a movement.

I am not trying to "pass the buck," but it would be much more practical for such influential people to take this matter under consideration and, better yet, to DO SOMETHING ABOUT IT.

And in conclusion: The Young Ukrainians of Detroit, of whom I know not a few, would certainly do their utmost to support this cause.

A Young Ukrainian of Detroit.

При розкритій могилі.

Ховають покійника. Один з товаришів покійника виголошує прощальну промову: „Наш любий пр ятель покинув нас, полишаючи 25-літню вдову...

Вдова (серед сліз): Двацять три-літню...

—o—

Учитель оповідає ученикам, як то Вільгельм Тель мусів на приказ недоброго ґрафа зістрілити яблоко з голови свого синка.

Нараз один із школяричів обзивається:

— А хто зїв яблоко?

—o—

— Що це, пані, ваша свекруха так дуже змінилася від минулого року, що просто годі її пізнати.

— Ні, це вже друга.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українські пластуни на пікніку тов. „Дністер", відділ 361 У. Н. Союза.

Новинка, яку подаю про виступ українських пластунів на пікніку тов. „Дністер", що відбувся 14 ц. м., не є може така важна, щоб про неї аж писати в часописі, та я вважаю, що серед застою пластового руху між українською молодю в Ню Йорку треба піднести навіть і такі, ще може незначні прояви того руху. Згадаю, що перед якими десятьма роками істнувала тут досить чисельна українська пластова організація, яка завдяки енерґійґічному проводови п-ни К. Шутаківної була підготовлена і вишколена так, що стояла на висоті американського пласту, та зовсім відповідала вимогам пластової ідеї. Труд цей не був даремний, а про те можна переконатися ще й тепер. Хто слідив хоч трохи за цею молодю, що виховувалася колись в українській пластовій орґанізації, завважить, що пластова ідея защеплена змаленьку, стає для дорослого тим цілющим жерелом, з якого він через ціле життя може черпати чисті, кришталеві соки для характерної, ідейної та послідовної праці. Бож завданням пластової ідеї є фізичне і духове вишколення. Сталеві характери, відвага, самопосвята, сповнювання і точне виконування хочби найменшого обовязку, отсе деякі з багатьох духових прикмет пластуна. Це правда, що мало знайдеться таких, які у свойому пізнішому життю руководились би напрямними пластової ідеї всеціло і совершено, та однак і частинне виконання засад пластової ідеї дає надзвичайно корисні результати. Це бачимо й на наших українських пластунах. Бо пластової орґанізації, до якої вони колись належали, вже давно немає, та однак члени тої орґанізації далі є між нами. Є вони майже в кождій нашій орґанізації. Ми бачимо їх у відділах У. Н. Союза, в Союзі Українок, в Сивік Сентер та в Українсько-Американських Горожанських Клюбах. Це найкращий доказ, що засади пластової ідеї, якими перейметься мала дитина, залишають тривкі сліди та заважують, коли людина стає дозріла, коли їй приходиться стрічати і розвязувати практично життєві питання.

Як вже сказано, за останних кілька років не було в Ню Йорку жадної української пластової орґанізації. Хотяй справу пласту порушувано кілька разів на сторінках „Свободи", та здається, що не було нікого охочого занятись такою роботою.

Доперва на протязі останнього місяця справа основання українського пласту знов ожила. Взялась до тої праці молода й енерґійна пластункка, панна С. Перестюк, яка недавно приїхала з краю, де кілька років сама належала до українського пласту, аж до часу розвязання його польськими властями. Коли хто був на пікніку тов. „Дністер", на якому власне перший раз пописувались українські пластунки і пластуни під проводом панни С. Перестюк, той міг переконатись, що жадна праця не є затрудна, як тільки є кому за неї взятись. Ще перед кількома тижнями не було жадного пласту, а тут бачимо молоденькі пластунки в одностроях, які виконували ріжні вправи ритмічно та вправно, співаючи до кождої вправи для такту українські пластові пісні.

Видно отже, що справу українського пласту можна рушити з мертвої точки навіть у скорому часі, як тільки є бажання та охота до праці. Та це щойно початки, бо щоб українська пластова орґанізація могла як слід розвинутись, то до цього потрібно заінтересовання ширшого громадянста. Треба в першій мірі вирозумілих і охочих родичів, які післалиб своїх дітей до пласту, а вже в самих дітей знайдеться певно охота, щоб належати до такої орґанізації як пласт. Треба родичам застановитись над тим, що післати свою дитину до української пластової орґанізації, це те саме, що післати її до української школи, бо і в пласті дитина має нагоду учитися своєї мови, своєї пісні. **Пласт отже має доповняти школу,** коли ми в такому розумінню будемо ставитись до пластової орґанізації, тоді певно не повториться таке, щоб Ню Йорк, маючи тисячі української доростаючої молоді, не мав на протязі кількох років навіть десятка українських пластунів.

Д. Галичин.

Добрий чоловік.

Коби я лише знав, чи жінка казала мені, що я можу випити дві склянки та вернутися в дванацятій годині, чи я маю випити дванацять склянок, а вернутися додому в другій годині...

—o—

Неправда.

— Вчися, Максимцю, сам зобагатися, а то виростеш, підеш до війська, то там не будеш мати няньки.

— Неправда, бо як я був на плоході в голоді з тетою, то там плоходжувалися жовніли і кождий з нянькою!

—o—

Зловив.

В гості прийшов товстезний пан. Війшов маленький Богданко.

— Ходи до мене, сядеш мені на коліна.

— Не можу.

— Чому?

— Бо пан посадили там уже свій живіт.

—o—

Практичний.

Батько: Знаєш, сину, не ялося ніколи відкладати на завтра того, що можемо зробити нині.

Синок: Тату, то зїджмо той торт, що його мама сховала на шафі на завтра.

Денис Пирч.

ЄҐОМОСЦЬ ПЕРЕЛАТИК

Оповідають собі старі люди, що колись давно церковна посуда була деревляна, а попи золоті, а нині навпаки: посуда золота, а попи деревляні.

Але старі люди, як звичайно старі люди, завсіди хвалять собі те, що старе, що давно було. Давніше, мовляв, й попи кращі були.

Та як би воно собі там не було, але отця Жеґестівського з Криниці можнаб сміло зачислити до золотих попів, які колись були.

Правда, це не так дуже давно було, бо може десь там на Лемківщині ще жиють старі люди, що його хоч трошки памятають.

Та хтоб зрештою о. Жеґестівського не знав, того доброго й людяного священика, що, як я чув, чимало доброго для людей робив.

Навіть казали, що він своїм коштом в Криниці церкву побудував, щоб на громаду лекше було. Або й хто не бачив тої прекрасної церкви? Хіба той, що на Петра в Криниці на відпусті не був.

І відай за те церковні власти наділили його титулом пралата. Це є високе попівське достоїнство, бо, як то кажуть, вже тільки один крок до біскупа.

Тай це слово пралат не є наше, а латинське. А звичайно прості люди люблять чужі слова перекручувати на своє, та й з пралата зробили пралитика, а відтак і перелатика. І від тоді вже кликали о. Жеґестівського єґомосцьом перелатиком. Як ті кохаючі діти, що свого тата або няня кличуть татусю або нянюсю. Та він нераз і сам з того сміявся.

З ким би ви не заговорили про о. Жеґестівського, то ніхто інакше не сказав про нього, тільки, що він дуже добрий чоловік. А вже найкраще в нього було те, що любив просвіту. Вже тоді за нього в Криниці була зразкова школа, бо він хотів, щоб всі його люди знали читати й писати. А це нечувана річ на ті часи. Давніше інтеліґенція, з малими винятками, не дуже то дбала за просвіту меншого брата. Мовляв, з темною людиною, як з худобиною, можна лекше собі раду дати, бо завернеш її, куди хочеш, а як ні, то буком! Таке воно всюди було. В Росії тепер зачинають мужика просвічати всякі Йошки, Срулі та Мошки, але на свій лад.

Із життя о. Жеґістівського можна би цілу книжку написати. Чимало я наслухався про нього. Але тут обмежуся тільки на кількох анекдотах, що я чув від людей, а саме від священиків, котрі з ним ближче стикалися. Він собі був також, як то кажуть, свого рода фільософ, та й гумор у нього був.

Одного разу вибирається до міста й каже свому коцішови, себто фірманови, Андрієви, щоби був готовий з бричкою вчас рано.

Вставши раненько й відправивши Службу Божу, хотів ще написати листа. Та щойно тільки зачав писати, аж тут суне на плебанію щось зо пять хлопа, коли не більше. Входять по тихоньки й з пошаною до канцелярії, стають собі рядом один коло другого біля дверей, та чекають.

— Ну, щож там скажете доброго? — питається священик, не відвертаючися від столика.

„Не добре єґомосць, бо жінка мені вмерла", відзивається перший з ряду. „І ми тут прийшли просити єґомосця перелатика, щоби були ласкаві „красні" її поховати. Пінязі тепер не мам, але на другу Матку Біжу буде ярмарок в Теличи, то продам бицки й єґомосцьови потім заплачу, що буде належатися, тай „гарді" подякую, що були так добрі зачекати".

І як цей скінчив, то зачав знов другий з ряду говорити, відай стрик чи вуйко, бо це були самі кревняки, що разом прийшли нанимати похорон, як Лемки називають, погріб. Це такий був у них звичай тоді. І той другий майже те саме говорив, що й перший:

„Жеби єґомосць гарді й красні поховали небіжку, бо вона була добра й уцтива ґаздиня й на то собі заслужила, тай жеби не дорого було, бо пінязі ніт".

Потім далі говорив третий і четвертий і знов майже те саме.

Остався вкінці ще один, але той вже нічого не відзивався.

А ще ти нічого не говорив! — відзивається до нього священик.

Але цей не знати, чи якийсь гикавий був, чи може забагато випив, бо щось зачав белкотіти язиком, та ніхто його не розумів.

— Ну, ну, — каже священик — буде з тебе, буде. Як видко по вас, то ви всі тут не дуже то тверезі. Правда, у вас нині смуток, але не думай один з другим, що смуток горівкою заллєш. І ви в такім стані не повинні були тут до мене приходити. Ви знаєте, що я пияків не люблю. Прийдете, як будете тверезі. Та не всі; досить одного з вас, бо в мене ярмарку нема й я від вас мерця не купую. Оберніться. А тепер за двері.

Так поступав о. Жеґестівський всюди, чи то в церкві, чи поза церквою; завсіди в євангельському дусі. Не сердився, не кричав, не ганьбив, тільки, ідучи слідами Великого Учителя з Назарету, навчав, напоминав і прощав. І його слова ніколи не були, як то кажуть, горохом у стіну.

За церковні чинитьби він також ніколи не торгувався. Хто що мав, то дав; а не мав, то й так добре було. Він всіх, без ріжниці, однаково трактував і всім однаково служив. Але за те люди охотно йому давали, бо його любили і йому вірили.

Коли вже кінчив писати, входить до канцелярії Андрій, що еже давно перед ґанком з бричкою стояв і каже:

„Прошу єґомосця перелатика, бо коні не хочуть стояти.

— О, кажеш, коні не хочуть стояти, ну, то винеси їм лавку, нехай собі посідають.

А коли вже готовий був, сів на бричку й поїхали.

— А де поїдемо? — питається Андрій.

— Наперед! — відповідає єґомосць.

І як тільки виїхали за село, нараз щось гепнуло бричкою так, що мало єґомосця перелатика з сидження не викинуло.

— Гов, стань! — Наверни назад.

Послушний Андрій нічого не каже, тільки навертає.

— Тепер знов наверни і їдь! І аж тепер Андрій побачив, що на дорозі лежало велике поліно й він його обережно обминув.

А коли вже доїжджали до так званої Криживки, нараз Андрій почув голос:

„Наліво", й він тоді вже знав, що їдуть до Санча.

До міста приїхали в саме полудне. В заїзднім домі вже чекали наші лемківські студенти, що ходили в Санчі до ґімназії. Вони гейби вже знали, що приїде отець пралат, котрий дуже любив молодих студентів. Наші студенти, або як їх Андрій називав по свому — скубенти, це була його ціла потіха. Він бачив в них тих будучих Мойсеїв, що то мають вивести наш бідний, поневолений народ із темряви.

Привитавшися, балакає й жартує з ними, як би це його товариші були. Потім каже Андрієви зміняти пятку й роздає всім на пера, олівці, папір та чорнило. А трапиться бідний школярик, що вже не має що їсти, то напише картку до знакомого крамаря, щоб йому давав хліба й дещо до хліба, а він потім заплатить.

— Так, так, мої діти, справуйтеся добре та вчіться, щоб з вас колись люди були. І не дай, Боже, щоб ви направду не були тими, як вас мій Андрій називає, скубентами, що то тільки людей скубають, з них жиють, а нічого їм за це не дають.

Так говорив о. Жеґестівський до студентів, коли вже зачали розходитися.

Потім кличе до себе Андрія й каже йому:

— Тут тобі картка й гроші. Підеш мені на почту, а там тобі зателеґрафують до Дебрецина, щоб мені зараз прислали вино. Празник вже за плечима, а в мене вина нема. Тай таки там зачекаєш на відповідь.

Іде Андрій на почту, дуже незадоволений, і мимрить собі під носом:

„Непорадна година з тим нашим єґомосцьом. Захотілося їм вина аж з Дебрецина, якби Жиди в Санчи вина не мали. Та ще кажуть чекати на відповідь. А Дебрецин не ось де за горою, але далеко на Венґрах. Мій неньо повідали, що як були на жнивах, то більше як тиждень ішли з Дебрецина до дому. І не знати, як тут довго треба чекати, а я вже оброку для коней не маю. Але то всьому винні єґомосць, бо ніколи не скажуть чоловікови так або так, лем все хочуть, щоб я сам за себе думав і всього сам доглупався.

Але не минуло й пів години, а відповідь вже є. Андрій урадований біжить назад і тільки викидає собі, що буцімто по даремници єґомосця образив.

А коли все зорудували, що треба було, запряг Андрій коні й чимскорше відїхали, щоби на час дома бути.

Тай подорозі єґомосць собі, а Андрій собі щось думають. Аж коли приїхали під одну гору й коні поволіше ішли, відзивається єґомосць до Андрія:

— А ти що так задумався, чому дещо не говориш?

— Та мені, єґомосць, — каже Андрій, показуючи батогом на телеґрафічні стовпи — заліз в голову оцей телеґраф, і не можу ніяк порозуміти, що це за штука. А воно, здається, ось по тих дротах іде. Будьте ласкаві, єґомосць, витлумачити мені, що воно таке є той талеґраф?

— Так, воно так, але то не так легко тобі це витолкувати, щоби ти як слід все порозумів. Тобі, небоже, треба би хіба аж з тими школярами, що в Санчи, до школи ходити, то там би тебе навчили. Та покищо ти подумай собі, що якби був такий пес величезний, щоби задними ногами стояв в Санчи, а передними аж в Дебрецині.

— Ґі, ґі! — реготється здорово Андрій, — то би, нівроку файний собі песик був. Такий акурат здався би нам до овець, бо би ся го вовки бояли.

— І якби ти того пса потягнув за хвіст в Санчи, чи чулаби це його голова в Дебрецині?

— Та де би ні, єґомосць, але най Бог заварує, щоби я його за фіст тягав. Таж то страшний псисько!

— Отже, видиш, таке воно й з тим телеґрафом. Один конець дрота в Санчи, а другий аж в Дебрецині. Коли діткнутися одного кінця, то на другому кінци вже відзивається й робить значки. Ті значки люди відчитують і в той спосіб порозуміваються.

— А та сила, що по дротах іде, називається електрика. Це є те саме, що у хмарах блискає й гремить. Але Господь Бог дав людям розум, щоб знали, як тою силою покористувативатись. І, як бачиш, вони запрягли ту силу до роботи, й вона нам тепер служить.

— Та це мусить Божа сила бути, єґомосць, що я її не годен збагнути.

— Так, так, мій сину, маєш правду, це є Божа сила, тай не тільки ти, але ніхто на світі не годен її, як ти кажеш, збагнути.

— Чудні Твої діла, Господи, — сказав побожно Андрій і перехрестився.

Потім Андрій подумав трохи й запитався:

— Коли пса смикнути за хвіст у Санчі, то він забреше в Дебрецині. А що пес зробить у Санчі, коли смикнути його за язик у Дебрецині?

— А, тоді! Тож Божа сила! — відповів отець пралат.

І так собі дальше по дорозі ґуторили, що й не стямились, коли до дому приїхали.

Ось такий то був собі той єґомосць Перелатик, якого варто згадати. Це дійсно була **золота душа.** Та коби таких як найбільше.

Ню Гейвен, Конн., 5/8. 1932.

ЯК ГУЛЯЮТЬ ПАНКИ Й ПАНИЧІ.

В селі Гаях, пов. Львів, збирали 26. липня ц. р. в полі лен Марія Баса Ілька, Стефанія Баса, Катерина Баса (жінка Івана) і Пазя Баса. Той лен складали вони на фіру, яка стояла на пільній дорозі при їх полі. Коло 7. год. веч. надїхали тою дорогою дві фіри гостей від державця фільварку з Заспарова коло Гаїв, Катулї Вінкентія, який також їхав з ними. Коли селянська фіра не могла на їх домагання негайно вступитися з дороги і зробити розбавленим панам місце, вискочили з возів згаданий Катуля і 18-літній Срочинський Єржи зі Стрижова, що перебуває тепер у свого стрия Стефана Срочинського, державця в Гаях, і стали ті жінки, що були коло воза, бити. Між іншим Вінкентій Катуля вдарив Стефанію Басову в лице, а молодий Срочинський бив її з цілої сили тростиною поза вуха, не зважаючи на те, що вона слаба (частинно спаралізована!). Тепер вона на одно ухо майже не чує. Бачучи це, стала Марія Баса зі страху втікати, але її дігнав на полі молодий Срочинський і вдарив її кілька разів у лице, а крім того бив тростиною по плечах так сильно, що вона має знаки від побоїв через плечі ще нині. Був би бив ще дальше, але заслонила її братова, а до того всі жінки підняли на полі великий крик. Після того „геройського" подвигу згаданий Катуля і Срочинський відігнали селянські коні ураз із фірою вперед і вони затрималися аж на далекому пасовиську, а самі з тріюмфом поїхали дальше. Запитуємо, чи вільно нині безкарно бити невинні працюючі жінки і чи буде кара на обох згаданих панків? Які думки мусять нуртувати серед селянства, коли воно бачить, на що собі дозволяють серед нього ріжні панки і підпанки? Чейже часи панщини давно минули! —„(„Діло")

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 100, подає до відома місцевим і позамісцевим членам, що мітінг відбудеться 28-го серпня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній при Оклей і Райс ул. Присутність на цім мітінгу кождого члена обовязкова, бо буде касове справоздання. Довгуючих членів напоминається вирівнати свої залеглости бодай в части, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Микола Гуль, пр. і Іван Дацьків, секр.

Приятелі посміхалися з вісімдесятьлітнього дідуся, що він оженився з молодою, гарною дівчиною. Пізніше той вісімдесятьлітній стрічає приятелів і чваниться:

— Ви насміхалися з мене, а тепер знайте, моя жінка народила сина.

На це один із приятелів:

— Даруй, та ми не посміхалися з твоєї жінки й не говорили, що вона не може вже мати дітей!

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1933.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $27.00; половина $13.50; чверть $9.00; осьма часть $4.00; перша й остання сторона в части оголошень по $33.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошення буде стільки дорожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції до день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безсумнівно не будуть друкуватися.

Фотографії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1933 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $8.50. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"

81-83 GRAND ST., або P. O. Box 346,

JERSEY CITY, N. J.

ДВА СТАРОСТИ.

Раз до шлюбу вибиралась
Молоденька пара;
Уся весільна дружина
Тяглась, як отара.

Музиканти грали марша,
Свашки вторували,
Чепурненько крок за кроком
Вперед поступали.

Сміху, жартів до розпуки
З юрби підіймаєсь,
Аж тут з улиці бічної
Фіра висуваєсь.

Біжать коні на них просто...
Староста зі злости
Вимахує, кричить: „На бік,
Бо поломлю кости!"

Зупинились коні й возик,
Курява всідає...
А на возі хтось бурмоче,
Хтось там підіймаєсь...

Устав панок; товсті губи
Пінились від злости:
„Хто тут сміє говорити,
Що поломить кости?!"

„То я, пане, мужик каже,
Не страхаюсь того:
Памятайте, я староста
Тримаюся свого!"

„Ти староста? Який саме?"
„Пане! Гоноровий!"
„Брешеш, дурню! Я староста,
Вчений, повітовий".

„Е, не штука по науці
Старостою бути,
Але штука без науки
Уряд роздобути!"

Це погано! Щось там мужик
Під носом бурмоче;
Пан на возі аж казиться,
Відтак як не скочить:

„Геть з дороги! Я із ділом
Важним до громади!"
Мужик каже: „У бік скрутіть,
Їдьте без завади".

Наступила суперечка,
Годі погодитись:
Один другому не хоче
З дороги вступитись.

І цей старший і той старший;
Загострились спори,
Що вкінці аж посварились
За свої гонори...

Старий дякпо приглядався
Дивоглядній штуці,
Що старости за гонори
Знайшлись у розпуці.

Виступає поволеньки,
Добирає злости...
Як не крикне на все горло:
„Гей, пани старости!

„Я по хлопськи вас розсуджу,
Як діло робити,
Хто кому повинен нині
З дороги вступитись".

Кругом втихло, як у вусі.
Панок задумався,
Щоб часами він від хлопів
Стиду не набрався.

Дядько станув напереді,
Шапку підіймає
И кличе: „Люди, христіяни,
Річ ось так ся має:

„Пан староста, що на возі,
То є — повітовий;
Той, що стоїть перед вами,
То є — гоноровий.

Той староста, що на возі,
Зі школи навчився;
Той староста, що стоїть тут,
З поваги добився.

„Днесь він славний, як сам гетьман,
Завтра вже не буде,
Тому він має першенство;
Чиж не правда, люди?"

Заскреготав пан зубами,
Аж горить від стиду;
Юрба своє тарахкоче:
„А буком огиду!"

Підіймаєсь завеюха,
Кричать молодиці:
„Подивіться чи здорові
Панські нагавиці!"...

Але панок не був із тих,
Щоб кінця чекати:
Звернув коні, як шалений
Давай утікати!

Бурмотів він щось під носом,
Від злости мінився;
Пігнав чвалом, аж за паном
Порох закурився.

Матвій Костишин.

З ІСТОРІЇ ТАНЦЮ.

Культурні народи звичайно танцюють парами, жінки з чоловіками. Одначе є на світі люди, що зовсім не знають такого танцю. Що більше, вони вважалиб цього роду танець за невідповідний, а то й неморальний.

І так в Азії поширений передовсім танець жінок, яким доля присудила розвеселювати своїх володарів-чоловіків. Правда, трапляються там випадки, що й ці останні гуляють, та роблять це тільки для себе самих. Зокремаж „чудотворці"-чарівники й дервіші вважають танець за помічний засіб при лікуванні недужих, або при виконуванні релігійних обрядів.

У первісних людей гуляють звичайно тільки чоловіки, що тим способом виладовують свою життєву силу. Знаний етнольог (народознавець), д-р Куніке пояснює це так, що, мовляв, чоловіки, вертаючися з довготревалих ловів, підчас яких жиють без жіночого товариства й без скромності, в їх умовинах життя, вигоди домашнього огнища, приходять до дому нервово подражнені й саме при помочі танців та бенкетів заспокоюють це нервове схвилювання неараз аж до повного вичерпання. А що на дові вибираються самі тільки чоловіки, то до них і належить оцей привілей.

Подібно й при воєнних танцях у первісних народів гуляють самі чоловіки, бож і війна є чоловічим ремеслом. Правда, є також і вимки, напр. у малайських племен, де ще й досі процвітає звичай полювати на людські голови, гуляють воєнний танець і жінки з головами вбитих ворогів. Рідко трапляються спільні танці, себто жінок із чоловіками, та всетаки можна їх подибати от хочби в декотрих індіянських племен Північної Америки, де гуляють таким способом, що чоловіки творять внутрішнє коло, а за ними теж колом танцюють жінки, опираючись на раменах або на бедрах чоловіків. Одначе слід зауважити, що всі танці первісних людей, хоч подекуди й відбуваються при співучасти жінок і чоловіків, це зовсім не танці парами культурних народів.

Танець парами повстав у середньовіччі в західній Европі, відки розповсюднився по всьому світі.

З танців повстав пізніший театр і таку перехідну форму можна ще завважити в Сіямі в Азії. Дальшим доказом, що з танцю і то танцю чоловіків повстав згодом театр, є те, що в театрах азійських народів, а потому в Греків, Римлян і вреші ще в шекспіровому театрі всі ролі, навіть жіночі, відтворювали тільки чоловіки.

Згадатиб іще й про наші танці. На Україні виступають усі танці вичислені вище, тобто танці наших чоловіків. Вони повстали мабуть там, де чоловіки були приневолені обходитися без жіночого товариства, напр. підчас воєнних походів, або в пізніших часах на Запоріжжі. Жіночі танці є переважно обрядового характеру (веснянки й гаївки). Це останки поганських вірувань нашого народу. Врешті йдуть танці жінок і чоловіків і до них можна зачислити от хочби коломийку. Танці парами походять уже із пізнішого часу й прийшли на українські землі з Заходу.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(33)

Ла розповіла коротко Тарзанові все те, що мала йому розповісти малпа Ману. „Чи я тебе вратувалаб, чи зарізалаб у жертву богови сонця — це всеодно мене не вратувалоб від загибелі. Каді рішив стативатажком Опару, а Оаг головно жрекинею. Ніщо їх не спинить, щоб знищити мене. Я тебе вратувала, а тепер не знаю, що буде далі", говорила Ла. На це Тарзан відповів: „Я ще знайду сили поміритися з мешканцями Опару! А тепер треба нам іти звідси".

„Куди ти поведеш мене?" — запиталася Ла. „Там місто Опар, а зправа й зліва знаходяться тепер люди, вислані Кадієм, щоб піймати нас. Лиш он у тій стороні лежить невідома для нас долина. Її ніхто з мешканців Опару ще не переступав. Звідти приходять лише льви, а вони нічого не говорили нам, що там є. Маємо багато страху й ніхто з мешканців Опару не відважиться переступити її меж" — говорила Ла. „Ти підеш зі мною!" — відповів Тарзан.

Він тепер чув себе морально зобовязаним вратувати Ла, яка вратувала йому життя. Сам Тарзан не боявся ніяких труднощів і перешкод. Але тепер він мав з собою жінку, яка ще ніколи не була за мурами свого міста. З нею буде тяжко перебороти всі труднощі. Та зовсім не це Тарзана не лякало. Востанне Тарзан глянув на Опар, а потім звернувся до Ла й, показуючи рукою в далечину, промовив: „Ходім вперед!"

Ти думаєш іти в ту таємничу долину, де царство львів?" — зі страхом спитала Ла. „Так, ми підемо туди. Страху не треба мати. Ти маєш страх, бо боїшся смерти. Але хіба можна страхом перебороти смерть? Адже смерть всеодно прийде й страхом не вратуєшся від неї. Страх лише паралізує твою думку й волю та скорше наближає смерть, а не ратує тебе від неї. Ходім уперед, хочби що нас там чекало. Мусимо ризикувати, бо без ризика нас знайде тут напевно смерть!"